

אוסף דברים שאמרו תלמידים ובוגרי חפ"ן על הלימודים במכון

הדברים שלהלן לוקטו מדברים שאמרו הסטודנטים והבוגרים של מכון חפ"ן בשיחות אקראיות, לא פורמליות, שבהן העלו רשמים וחוויות מהתהליך הלימודי שעברו. חשוב היה לנו להעלות הבזקים אלה, כדי להציג גם את נקודת הראות של התלמידים, ולו באופן חלקי ככל שיהיה.

התלבטתי בין חפ"ן לבין האוניברסיטה. שאלו אותי בוועדת הקבלה שאלות מעצבנות: למה אני מצפה? מה אני יכולה לתרום לקבוצה? וכיצד בזה. אמרתי לעצמי: "אני לא חוזרת", וכמעט שנשארתי באוניברסיטה. בהמשך רציתי עוד ועוד מהדברים שפחדתי מהם, שהם יותר רגשיים ותהליכיים. חסר לי קצת הצד היותר עיונית-יאורטי של החינוך; אבל אם שואלים אותי על מה הייתי מוותרת – על שום דבר. כמו שנכנסים ללונה-פארק ויש כרטיס עם חמישה קופונים ואתה לא יודע במה לבחור... לא הייתי משמיטה שום דבר... ואולי... הייתי מוסיפה ימים לשבוע ושעות לימים...

ציפי (תשנ"ב)

בשבילי זו היתה שנה שבה למדתי שמותר לי להיות אני ועדיין להישאר נחמדה ומתחשבת וכל הדברים שפחדתי לא להיות. נפתחתי להרבה אפשרויות וקיבלתי דחיפה לעוד המון שנים שבהן אני רוצה להספיק הרבה דברים. יש לי רשימה של דברים שאני רוצה לעשות, שתספיק לי לכל החיים, וכל יום אני מוסיפה לרשימה, והרבה בזכות השנה הזאת של חפ"ן.

שנה של אפשרויות במקום מגבלות; של גדילה – לפעמים כואבת אבל תמיד מחזקת; שנה של בניית השקפת עולם, של ביטחון, של חברויות. שנה מיוחדת במינה – שנותנת תחושה שגם אלו שיבואו אחריה יהיו אחרות ממה שהיה.

מיכל פרייס (תש"ן)

באתי ללא כל ציפיות; הרגשתי שאני כעין מצע שהדברים יכולים ליפול עליו. דברים הפתיעו אותי, ריגשו אותי... עברתי תהפוכות נפש, קרו לי הרבה דברים... השתניתי מאוד. יש רשות לכל, לכל מה שמרגישים, לכל התהליכים, בתנאי ששואלים עליהם שאלות, בתנאי שלא נחים בהם, שלא נכנסים למצב ונשארים איתו פאסיביים, שמתערבבים במצב, כי זאת הדרך היחידה לצאת ממנו ולהתקדם הלאה. עינת (תשנ"ב)

חינוך במובן החפ"ניסטי – ליווי האדם שלצידך, התלמיד במקרה של בית-ספר, בתהליך הצמיחה שלו. הליווי מתבטא ראשית בעצם היכולת שלך לאפשר לתלמיד לצמוח ולגדול בכיוונים שונים. בידי המורה, המלווה את תהליך הלמידה של תלמידו, הכלי החשוב ביותר הוא בעצם ההיכרות שלו עם עצמו. כיוון שכך, ניסינו בחפ"ן לעסוק באישיות המורה. מהות הנושא שמלמדים אינה חשובה כמו עצם היכולת ללמד נושא נתון כלשהו מתוך מכלול רחב ככל האפשר של אספקטים ונקודות ראות. מכלול המאפשר כמה שיותר אופני ביטוי לכל פרט ולמה שיותר פרטים. מיכל קייזרמן (תשנ"ב)

חפ"ן זה משהו כמו מסגרת, מעין קרום כזה, לא נוזל, שאפשר למתוח אותו לכל צורה שהיא. ניתן להסתכל על כל דבר דרך המסגרת הזו. לא כליכך חשוב איך קוראים לזה – שיעור, מסמר... מכל דבר אפשר ללמוד; מה שקורה בין השורות חשוב יותר מהתוכן. אפשר להסתובב בעולם עם המסגרת הזו, לבחון דברים, לא לראות רק תהליכים גדולים, להצטמצם ולהבין מה זה אומר לגביך, לשים לב לפרטים, לדברים הקטנים, ולעשות אותם לדברים הגדולים. ציפי (תשנ"ב)

אני מרגישה שזו הזדמנות להסתכל על עצמי. בעצם אף פעם לא בדקתי ממש את אופיי ואת התנהגותי במצבים שונים; קיבלתי את עצמי כמובן מאליו, ולא בחנתי את עצמי וגם לא התעניינתי איך אחרים רואים אותי. ופה אני ממש יכולה לראות איך שאני ואיך שאחרים רואים אותי, לגבי מצבים, אנשים, תפיסות עולם... וזה לאו דווקא בנושאי חינוך, אלא ממש בחיים. אורלי (תשנ"ג)

משהו משמעותי קרה לי השנה בקשר ליכולת שלי לראות כל מיני מצבים דרך כל מיני פריזמות. תמיד היתה לי מודעות עצמית גבוהה, אבל לא הצלחתי לצאת ולהסתכל על דברים לא מנקודת הראות שלי, בצורה אחרת, לפעמים הפוכה, ולהתמודד עם מצב לא כפי שאני חושבת. בחפ"ן

ראיתי שיש כל־כך הרבה אופציות להסתכל על דברים. זה נותן לי את הביטחון והמוטיבאציה לבדוק דברים ממקום אחר, מתוך פתיחות ואופטימיות. לילדים אני יכולה עכשיו לעזור להביט ולראות שיש חיות שונות ואפשרויות להתמודד עם דברים... ומה שהכי חשוב, שילד ילמד שדברים יכולים להשתנות...

אילת (תשנ"ג)

כשבאתי לחפ"ן, לא היו לי שום ציפיות וגם לא ידיעה ברורה לאן אני הולכת. הרמז היחיד: מישהי פגשה אותי ברחוב, כחצי שנה לפני תחילת הלימודים ואמרה לי: "את מתחנתת עוד חודש? אולי כדאי שתתחנתי אחרי חפ"ן; יכול להיות שתחליטי לא להתחנתן; תדחי את החתונה לשנה"... אז חשבתי לעצמי: "וואו, מה הולך שם?"... מה שהיה – היה נהדר, רגשית ומקצועית. זה נתן לי התחלה לדברים שאעשה בהמשך. בנושא העבודה החינוכית, הרגשתי שלא נשברו מסגרות אלא שעשו אותן יותר אפשריות, יותר רכות, וכך אפשר להיות פחות קשה עם עצמך ועם אחרים. באמת בשנה קשה לתפוס הכל: דברים חסרים לי אולי עכשיו יותר מאשר לפני כן. אני מדגישה שזה היה על קצה המזלג... ויבוא המשך...

רונית (תשנ"ב)

... ושנה אחת לא היתה שנאת עולם. היינו מין צמח מוזר בחממה עם מים ודשן בדיוק בכמות הדרושה. אחר כך זה נגמר, ואגרנו מספיק מים ודשן, כמו צבר... שהרי ידוע שהקוצים של הקקטוס עוזרים לו לעבור בשלום את עונת היובש.

ורד (תש"ן)

ברוסיה הכל צריך להיות מאה אחוז. וכל הזמן צריך להשקיע ולהתאמץ. אבל כאן, עכשיו, הדברים יותר משוחררים. זה איפשר לי להתחיל ביתר קלות. תמיד היה עלי לחץ עצום וממש התקשיתי להתחיל. הרגשתי עוד לא מוכנה. אני מבינה עכשיו שאפשר להתחיל גם בשטויות. לי זה היה חשוב מאוד, כי בסוף אני מתקדמת. זה מאפשר לי גם בגיל מבוגר לתת לעצמי צ'אנס...

רחל (תשנ"ב)

שנה של מתנה! שנה שבה למדתי שאפשר גם ללמוד ולהתפתח בכך. לקום בבוקר וללכת בשמחה ליום לימודים שנותן מקום רב לביטוי אישי, ליצירה ולהתנסות בהרבה תחומים שאולי אף פעם לא היתה לי הזדמנות להתנסות בהם.

נורית (תש"ן)

מה שטוב לי מאוד בחפ"ן הוא השותפות עם אנשים אחרים, שותפים להתלבטויות, למחשבות ולמעשים... עולם החינוך עדיין נראה לי כעולם גדול ומפחיד, כמשימה כמעט בלתי־אפשרית של פתיחת עולמות בפני בני־האדם. איני יודעת אם יש לי הכלים, היכולת והאומץ הנחוצים לקחת על עצמי משימה שיש בה אחריות שכזאת. אבל ככל שהזמן עובר אני יודעת שהיא נראית לי יותר ויותר חשובה ומרכזית. אני מאמינה שחפ"ן מכשיר אנשים שהנושאים הללו הם באמת בנפשם, ושמודעים לאחריות ולחשיבות הדבר שבו הם מתעתדים לעסוק. אני מקווה שלמרות הקשיים, נצליח אנתנו להזיז, ולו במעט, את הקורה במערכת החינוך.

אביגיל (תשנ"ג)

חפ"ן הוא מקום לימודים אחר... מקום מפתיע כל פעם מחדש. כשאני מתעייפת, אני נחה על מצע רך, שקט וחם, תופסת תנומה קלה ונכנסת לשיגרה היומיומית, וזה בדיוק חפ"ן בשבילי...

בת-שבע (תשנ"ב)

... בינתיים לא קיבלתי תשובות גמורות או פתרונות, אבל קיבלתי עידוד ובעצם דרישה דחף לשאול שאלות, כשהאחריות למצוא את הפתרונות מוטלת בעיקר עלי.

רינה (תשנ"ג)

... בתוך החדר בפנים מתרחש תהליך של התחבטויות והתלבטויות; אפשר לשמוע את נשימותיו של החדר, את הדופק שלו. הוא עובר מצב־צבירה, הוא מקום מרבץ והוא גם טרמפולינה איך־סופית; עולים מתוכו מצבים שבהם אתה נפגש עם עצמך מחדש. הוא חדר מראות, אך עליך לבחור אם להתקרב למראה ובאיזו זווית אתה עומד ביחס למראה וביחס לסובבים אותך...

הקושי בבחירה מלמד אותך שגם צבע־יסוד ניתן לראות כל פעם מחדש. אם הוא נמצא על־ידי צבע אחר, האנרגיה שלו משתנה והוא מקרין משהו אחר לסביבה. ואתה גם לומד שאולי צבע־יסוד מורכב גם הוא מאלפי חלקיקים, ושאוּלִי כל אחד בעצם רואה צבע באופן אחר, אלא שכולנו חושבים שאנחנו רואים את אותו הצבע, כי כך לימדו אותנו מאז ומתמיד. אתה מופתע? אתה שמח להיות מופתע, אתה רוצה להיות מופתע שוב ושוב. הבחירה הבאה שלך תהיה טובה לך יותר. עכשיו אתה רב־אמן ובו בזמן לא יודע לצייר בכלל...

אני נזכרת בנסיד הקטן, שביקש לצייר לו כבשה. זו שהניחה את דעתו היא זו שהשאירה מקום לדמיונו, שיכולה להיראות לו כל פעם איך שירצה, זאת חלא מקובעת, החופשייה, הרעננה תמיד, לא מצוירת ולא מונצחת... מכי (תשנ"ג)

... ובנוסף – חינוך פתוח מכשיר אנשים להוראה באוריינטאציה של חינוך פתוח; וכך יצא שמערכת השעות היתה מיצוי החלומות של הקבוצה. אנשים ביקשו ללמוד דברים שעניינו אותם, דברים שתמיד רצו לעשות ודחו. הרכבנו מערכת שעות שנהנינו ממנה, ושלא היינו מצליחים לממש בשום מקום אחר, מערכת שהתייחסה לאדם כישות מגוונת, רבת פנים, אינטלקטואלית, רגשית, פיסית, אסתטית וחברתית... תמר (תשמ"ט)

חפ"ן זה טיול שנתי, טיול שנמשך שנה שלמה. זה פסק זמן, זה ים של אפשרויות, זה ללמוד לפתוח את הראש לדברים חדשים, להרחיב אופקים; העשרה עצמית. קיבלתי בחפ"ן הרבה יותר שאלות מאשר תשובות; הרבה בלבולים עוד לא התיישרו. הטיול השנתי הזה, לפי תחושתי כיום, מלווה אותך לאורך ולעומק של כל השנים הבאות.
מארג' (תשנ"ב)

רציתי לעשות מהפך בחיי, להגשים חלום משכבר הימים – לעבוד עם ילדים. לשם כך הרגשתי שעלי לעבור הכשרה כלשהי, אבל לא במובן הרגיל. אולי יותר מין מסלול שיעזור לי לבדוק אם אני יכולה לעבוד עם ילדים, אם אני בכלל מתאימה לכך, אם יש לי מה להציע ואם יש לי מה לחדש. לחדש זו המלה, לא במובן של להמציא את הגלגל או לשנות סדרי עולם, אלא טיפה בים, אפילו טיפה אחת אבל מאוד משמעותית ולו רק לילד אחד... רציתי ללמוד ולהיווכח שאפשר גם אחרת, קודם כל לגבי עצמי ואחר-כך בעתיד, לגבי הילדים שאֵתם אעבוד. רציתי לחוות את ילדותי השנייה, כמו שהייתי רוצה שתהיה לי, לגדול ולנצל הזדמנויות שניות נוספות... וכשבאתי, היתה לי הרגשה שכאן "השמים הם הגבול". שאפשר וצריך ליצור בעצמנו את הדבר הזה שקוראים לו חפ"ן. היצירה תתרחש כשכל אחד מאתנו יטביע את חותמו, את ידיו – מי את קצה הציפורן ומי את שתי ידיו גם יחד... כמו סיר בישול, שאם אתה רוצה לאכול ממנו בסוף, אתה חייב לזרוק לתוכו משהו...
שוש (תשנ"ג)

... בעבר הייתי ספורטאית, שחקנית כדורסל. התמדתי בתחום הביאה אותי לנבחרת ישראל, ועל כך הייתי גאה אותן השנים. ככל שהשקעתי בחפ"ן, גברה בי התחושה של הרצון לנתק עצמי מהספורט התחרותי, מן ההשגים והמתחים הקשורים בו. ראיתי שבחפ"ן יש פחות תחרותיות ושההערכה של כל פרט נעשית לא על-פי תוצאות מדידה, אלא שניתנת לכל יחיד אפשרות להתפתח על-פי צרכיו ובקצב המתאים לו... את

התהליך של חוויית הלימודים בחפ"ן מלווים מדריכים שמייצגים רב-גוניות בעיסוקיהם ובאישיותם. לכל חניך נותנת אפשרות ליצור קשרים עם המדריך המתאים לו, על-פי צרכיו. בכך מתבטא ייחודו של חפ"ן, המאפשר ליצור מערכות קשרים שונות עם אנשים שונים.
טלי (תשמ"ט)

ולבסוף "חפ"ן יומם וליל", שכתבה מיכל, תלמידת חפ"ן תשנ"ג:

הגעתי לחפ"ן לגמרי במקרה,
ללא הארה אלא סתם הכרעה,
לדחות ענייני פרנסה לאחרי –
להוציא תוך שנה תעודת הוראה.

שבועיים ראשונים של שבירת ציפיות
גרמו להתעשתות, אולי גם לתהיות:
מה הולך כאן להיות, ואיך כאן נלמד?
הבנתי שהגעתי למקום מיוחד.

שבועיים של משחק תחת הכותרת "שינוי"
ולא של שיעור מתוכנת ובנוי,
לא רק של תכנים אלא גם תהייה
על מקום שאהיה בו, ועל מה שהיה.

בדיקת עצמי, עולמי הפנימי
ואיך אחרים רואים מקומי
בתוך הקבוצה ובכלל בחיים;
עמידה מול כיתה, עם ומול ילדים.

בדיקת מציאות חינוכית מצויה
מול רצון לבניית מציאות רצויה –
מה אפשר, מה מותר, מה בגדר חלום
להגשים ממחר, או מוטב מהיום.

בדיקת גבולות החופש והעצמאות
למשל בבחירת תוכני הלימוד.
בחנית-על של שיקולי הבחירה,
לקיחת אחריות, או אולי פיזור.

עד כמה אני סמכותית בכיתה.
האידיאה אל מול הפעלת השיטה.
התנסות, הצלחה וגם טעויות
ופער בין : איך אני עכשיו, ואיך אני רוצה להיות.

למדנו ש... חשבון זה לא הכל בחיים ;
יש חשיבה אסוציאטיבית ויש גם דימויים.
גיוון דרכי הוראה, פיתוח רגש ודמיון ;
להגיע לכל ילד , זה עיקר הניסיון.

התנסות חווייתית היא הכי משמעותית,
כי בין כה ובין כה – מעט מאוד נשאר בזיכרון ;
ואם הילד לא ישנא את בית-הספר
זו תמצית הרעיון, והיא שווה מיליון.

ולסיום העיקר – לא להאמין לכל דבר,
ולדעת להציב סימני שאלה.
ואם קראתם עד עכשיו ולא נרתמתם,
אל תאמינו... לאף מלה.